

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงาน

เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3

The study of instructional leadership of school administrators under the office of

Kalasin Primary Educational Service Area 3

ผกากรอง ศรีประไหม *

รองศาสตราจารย์ ดร.สายันต์ บุญใบ **

ดร.ภรณ์รัชนี พลดี ***

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา 2) เปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามสถานภาพ ที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน ที่ปฏิบัติงานอยู่ในขนาดของโรงเรียนต่างกัน ในเขตอำเภอที่โรงเรียนตั้งอยู่ในสถานศึกษาที่จัดการเรียนการสอนระดับชั้นต่างกัน และ 3) เสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 588 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าคะแนนเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานโดยใช้การวิเคราะห์ t-test และ F-test (One-Way ANOVA)

ผลการวิจัย พบว่า

1. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก
2. ผลการเปรียบเทียบ พบว่า โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาแต่ละองค์ประกอบหลัก พบว่า การเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 การประเมินคุณภาพการศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนด้านอื่นๆ ไม่แตกต่างกัน
3. ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน พบว่า โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาแต่ละองค์ประกอบหลัก พบว่า การเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 ส่วนด้านอื่นๆไม่แตกต่างกัน
4. ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามที่ปฏิบัติงานอยู่ในขนาดของโรงเรียนต่างกัน โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาแต่ละองค์ประกอบหลัก พบว่า การเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนด้านอื่นๆ ไม่แตกต่างกัน
5. ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามในเขตอำเภอที่โรงเรียนตั้งอยู่ พบว่า โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาแต่ละองค์ประกอบหลัก พบว่า การเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และการประเมินคุณภาพการศึกษา แตกต่าง

คำสำคัญ : ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา

* ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

** กรรมการบริหารหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

*** รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3

กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนด้านอื่นๆ ไม่แตกต่างกัน

6. ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามในสถานศึกษาที่จัดการเรียนการสอนระดับชั้นต่างกัน พบว่า โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาแต่ละองค์ประกอบหลัก พบว่า การเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพ และการประเมินคุณภาพการศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนด้านอื่นๆ ไม่แตกต่างกัน

7. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาองค์ประกอบหลัก ที่มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าค่าเฉลี่ยรวม มีทั้งหมด 4 องค์ประกอบหลัก คือ การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา การพัฒนาหลักสูตร การจัดบรรยากาศของสถานศึกษา และการพัฒนาบุคลากร

ABSTRACT

This research was the study of instructional leadership of school administrators under the office of Kalasin Primary Educational Service Area 3. The study aims were : 1) To study the leadership administrators of the school. 2) To compare the leadership administrators of the school classified by status, an experienced in working differently, the performance difference is in the size of the school, in the district is located in the school, in education at different levels of teaching and 3) The developed guidelines of instructional leadership of school administrators. Samples consisted were : administrators and teachers under the office of Kalasin Primary Educational Service Area 3. Year 2557 totaled of 588 people. The instrument used for data collection was a questionnaire, 5-level rating scale. The statistics used in this study were : percentage, mean, standard analysis using t-test and F-test (One-Way ANOVA).

The findings were found that

1. The instructional leadership of school administrators. Overall, the high level.
2. The analysis of comparative data instructional leadership of school administrators were : The overall difference is statistically significant level. 01. When considering each the main components found that efficient leadership, difference is statistically significant at the .05 level. The evaluate the quality education, different level of statistical significance .01 on the other, no difference.
3. The analysis of comparative data instructional leadership of school administrators by experienced in working differently were : The overall no difference. When considering each the main components found that efficient leadership., different level of statistical significance .01 on the other, no difference.
4. The analysis of comparative data instructional leadership of school administrators by the performance difference is in the size of the school were : The overall no difference. When considering each the main components found that efficient leadership., different level of statistical significance .01 on the other, no difference.
5. The analysis of comparative data instructional leadership of school administrators by In the district is located in the school were : The overall no difference. When considering each the main components found that efficient leadership different level of statistical significance .05 and the quality of the

different studies. The level of statistical significance .01 on the other, no difference.

6. The analysis of comparative data instructional leadership of school administrators by in education at different levels of teaching found that. Overall, is no different. When considering each the main components found that the leadership is effective and the evaluate the quality education, different level of statistical significance .01 on the other, no difference.

7. The development guidelines of instructional leadership of school administrators. The main components contains on average lower than the average overall. Has 4 main the elements were : the field of development of quality education planning, the curriculum development, the atmosphere of school and the personnel development.

Keywords: Leadership of school administrators.

ภูมิหลัง

กระแสโลกาภิวัตน์ ซึ่งเป็นพลวัตที่มีอาจหยุดยั้งได้ ทั้งกระแสหลังไหลของข้อมูลข่าวสาร เทคโนโลยีสมัยใหม่ นวัตกรรมสมัยใหม่ และการเปลี่ยนแปลงความคิด และค่านิยมของสังคมยุคใหม่ ที่ส่งผลกระทบต่อการปรับตัวขององค์การภาครัฐภาคเอกชน และองค์การทางการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งกระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้เร่งรัดมาตรการในการขับเคลื่อน การบริหารจัดการศึกษา และกำหนดกลยุทธ์สถานศึกษาในทุกประเภททุกระดับ ซึ่งเป็นการปฏิรูปการศึกษาทั้งระบบสู่วิสัยทัศน์ที่ว่า คนไทยทุกคนมีโอกาสและมีความเสมอภาค ทางการศึกษาอย่างทั่วถึงให้ทุกภาคส่วนของสังคมมีส่วนร่วม และถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุดโดยมีโรงเรียนคุณภาพ ห้องเรียนคุณภาพ นักเรียนคุณภาพ มีครูเก่ง มีครูดีตามมาตรฐานวิชาชีพ ขั้นสูง จากกระแสการปฏิรูปการศึกษาทำให้สังคมอยากเห็นคุณลักษณะของครูและผู้บริหารสถานศึกษา ในมิติใหม่มีการปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมการบริหาร ปรับเปลี่ยนแนวคิดการสอนของครู ปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน และปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ฉะนั้น ผู้บริหารสถานศึกษามีอาชีพจะต้องมีกระบวนการในหลายมิติ โดยจะต้องมององค์รวมเชิงบูรณาการ ในการบริหารสถานศึกษา จะต้องเข้าใจแนวคิดการบริหารสถานศึกษา ทั้งระบบ (Whole School Approach) สู่การบริหารงานที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ (Result-based Management) และใช้ความเชี่ยวชาญแห่งตน (Personal Power) เพื่อการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง และการเป็นผู้บริหารการเปลี่ยนแปลง (Change Management) ในยุคการปฏิรูปการศึกษา ซึ่งเป็นเรื่องที่ทำทนายผู้บริหารการศึกษามีอาชีพเป็นอย่างยิ่ง (ประสาน ปิ่นกุ่มภีร์, 2549 หน้า 4)

การจัดการเรียนการสอนจะต้องหลากหลาย ครอบคลุมเพื่อสร้างองค์ความรู้ให้ทั่วถึง กว้างขวาง หลากหลายรูปแบบ (จักรกฤษ วงษ์ชาติ, 2551, หน้า 2) กล่าวไว้ว่า การดำเนินงานวิชาการเกี่ยวข้องกับหลักสูตร และการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การที่จะทำให้โรงเรียนมีคุณภาพต้องอาศัยกระบวนการบริหารงานวิชาการให้บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนด ซึ่งจะเห็นได้อย่างชัดเจนว่า มาตรฐานคุณภาพการศึกษาจะปรากฏเด่นชัด เมื่อการบริหารงานวิชาการประสบผลสำเร็จ การบริหารงานวิชาการจึงนับว่ามีความสำคัญสูงสุดต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการบริหารงานต่างๆ ในโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียนคนเดียว ไม่สามารถดำเนินการทุกอย่างได้ จะต้องอาศัยผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย การที่ผู้บริหารจะได้รับความร่วมมือ นั้น จะต้องดำเนินบทบาทและพฤติกรรมที่เหมาะสม คือ มีภาวะผู้นำทางวิชาการในการร่วมพลังครูดำเนินงาน จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายของโรงเรียน โดยผู้บริหารต้องทำงานร่วมกับครู กระตุ้นครูให้

คำแนะนำและประสานงานให้ครูทำคนทำงานร่วมมือกันด้วย เทคนิควิธีที่มีคุณภาพจึงจะส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาจึงเป็นหัวใจสำคัญในการบริหารสถานศึกษาในด้านวิชาการเป็นลำดับแรก ซึ่งภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน จะต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถในการนำและการบริหารบุคคลในการปฏิบัติงานของสถานศึกษา ให้กระทำหรือจัดกิจกรรมด้านวิชาการและกิจกรรมการเรียนการสอนให้บรรลุผลสำเร็จ ทำให้กระบวนการจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพและงานด้านวิชาการในปัจจุบันมีความสลับซับซ้อนสูงมาก เนื่องจากสิ่งแวดล้อมและการเปลี่ยนแปลงของสังคม ส่งผลกระทบเป็นปัญหายุ่งยากหลาย ๆ ด้านเป็นปัญหาที่ต้องแก้ไขอยู่ตลอดเวลา บทบาทใหม่ ของผู้บริหารสถานศึกษาได้ถูกขับเคลื่อนให้เป็นบุคคลสำคัญแห่งการเปลี่ยนแปลง จำเป็นต้องริเริ่มบทบาทใหม่ เพื่อปรับเปลี่ยนการบริหารจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพการณ์เปลี่ยนแปลง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนจึงเป็นบทบาทสำคัญอย่างยิ่งที่จะเป็นตัวจักรหลักแห่งความสำเร็จ เพื่อแก้ไขปัญหามุ่งจัดการเรียนการสอนที่ด้วยคุณภาพให้หมดไป

Vasile & Rachmaler (2004, p. 125) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การรับรู้ ของครูผู้สอน เกี่ยวกับพฤติกรรมภาวะผู้นำทางการเรียนการสอนของผู้บริหารโรงเรียน ที่ใช้การอ่านเพื่อความคิดริเริ่มในรัฐอะลาบามา ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ภาวะผู้นำทางการเรียนการสอนของผู้บริหารมีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน และ (ไชยา ภาวะบุตร, 2555, คำนำ, หน้า 187) ได้กล่าวไว้ว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการ เป็นสิ่งสำคัญสำหรับบุคลากรทางการศึกษาทั้งผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ผู้บริหารโรงเรียน หัวหน้ากลุ่มสาระ และครูผู้สอน ซึ่งอาศัยความรู้เกี่ยวกับทฤษฎีการเรียนรู้ ความรู้เกี่ยวกับการสอนและความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรอันเป็นพลังขับเคลื่อนทางการศึกษา อีกทั้ง จะต้องสื่อสารและแสดงให้นักเรียน ครู และผู้ปกครองเห็นว่าสิ่งใดสำคัญและมีคุณค่าในโรงเรียนเพื่อให้การดำเนินงานเปลี่ยนแปลงและนำไปสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการได้ ซึ่งแนวคิดทฤษฎี ที่เป็นองค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน มี 6 องค์ประกอบหลัก คือ 1) การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา 2) การพัฒนาหลักสูตร 3) การจัดบรรยากาศของสถานศึกษา 4) การพัฒนาบุคลากร 5) การเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพ 6) การประเมินคุณภาพการศึกษา

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการบริหารจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับบริบท และมาตรฐานของกระทรวงศึกษาธิการในการเร่งรัดพัฒนาให้มีการศึกษาสู่เกณฑ์มาตรฐานและมีคุณภาพ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 โดยใช้ องค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา 6 องค์ประกอบหลัก (ไชยา ภาวะบุตร, 2551, หน้า 187) ประกอบด้วย 1) การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา 2) การพัฒนาหลักสูตร 3) การจัดบรรยากาศของสถานศึกษา 4) การพัฒนาบุคลากร 5) การเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพ 6) การประเมินคุณภาพการศึกษา

คำถามการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดปัญหาของการวิจัยไว้ดังนี้

1. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน อยู่ในระดับใด
2. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนแตกต่างกันหรือไม่อย่างไร

3. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน แตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร

4. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ที่ปฏิบัติงานอยู่ในขนาดของโรงเรียนต่างกัน แตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร

5. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ในเขตอำเภอที่โรงเรียนตั้งอยู่ แตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร

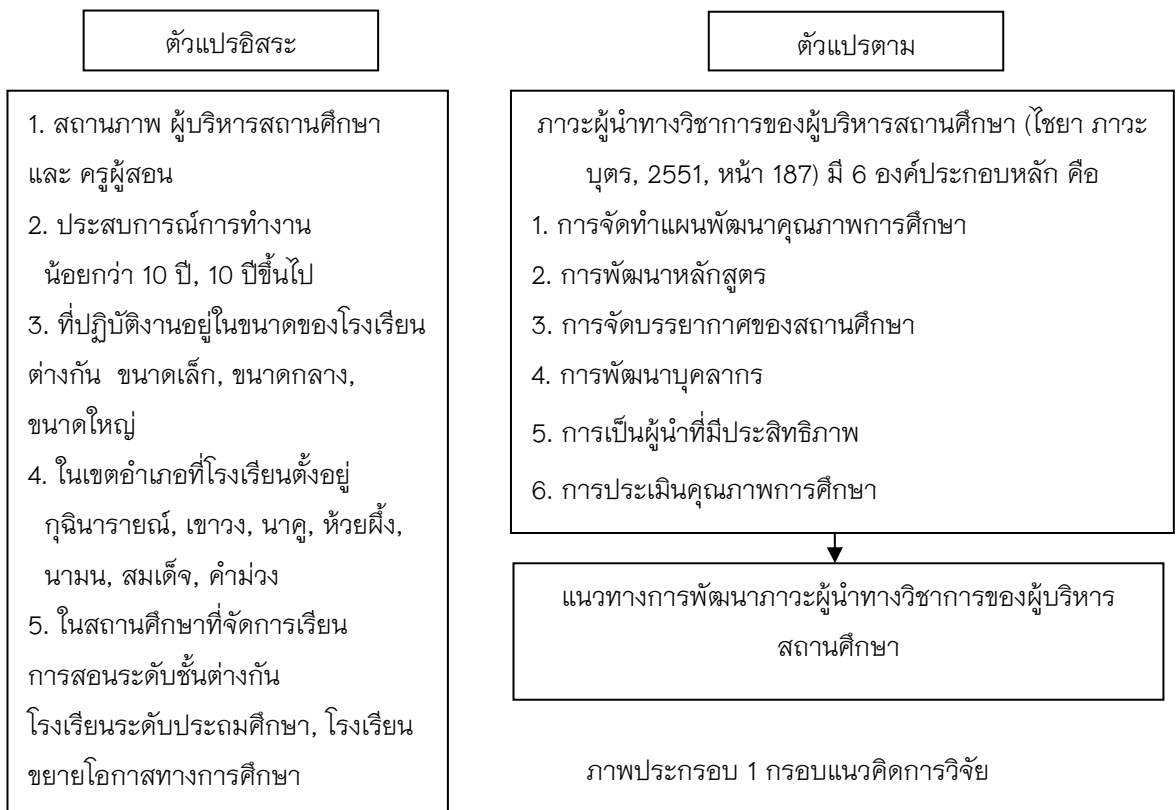
6. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ในสถานศึกษาที่จัดการเรียนการสอนระดับชั้นต่างกัน แตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร

7. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ที่เหมาะสมสมควร เป็นอย่างไร

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดจุดมุ่งหมาย เพื่อ 1. ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา 2. เปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามสถานภาพ ที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน ที่ปฏิบัติงานอยู่ในขนาดของโรงเรียนต่างกัน ในเขตอำเภอที่โรงเรียนตั้งอยู่ในสถานศึกษาที่จัดการเรียนการสอนระดับชั้นต่างกัน 3. นำเสนอแนวทางการพัฒนา

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ประชากรในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ปีการศึกษา 2557 รวมทั้งสิ้น จำนวน 2,306 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 588 คน

2. ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 ตัวแปรอิสระ

2.1.1 สถานภาพ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน

2.1.2 ที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน ได้แก่ น้อยกว่า 10 ปี, 10 ปีขึ้นไป

2.1.3 ที่ปฏิบัติงานอยู่ในขนาดของโรงเรียนต่างกัน ได้แก่ ขนาดเล็ก, ขนาดกลาง, ขนาดใหญ่

2.1.4 ในเขตอำเภอที่โรงเรียนตั้งอยู่ ได้แก่ กุฉินารายณ์, เขาวง, นาคู, ห้วยผึ้ง, นามน, สมเด็จ, อำเภอคำม่วง

2.1.5 ในสถานศึกษาที่จัดการเรียนการสอนระดับชั้นต่างกัน ได้แก่ ระดับประถมศึกษา, โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา มี 6 องค์ประกอบหลัก คือ การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา การพัฒนาหลักสูตร การจัดบรรยากาศของสถานศึกษา การพัฒนาบุคลากร การเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพ การประเมินคุณภาพการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน

วิธีการรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ขอความอนุเคราะห์จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร เพื่อทำหนังสือนำส่งแบบสอบถามขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลในโรงเรียนในสังกัด

2. ขอความอนุเคราะห์จากผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 เพื่อทำหนังสือถึงผู้บริหารสถานศึกษาขออนุญาตเก็บข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์ในโรงเรียนที่สังกัด และประสานหัวหน้าและเจ้าหน้าที่ช่วยดำเนินการส่งแบบสอบถามถึงผู้อำนวยการสถานศึกษาและครูผู้สอน ตามจำนวนที่กำหนดในกลุ่มตัวอย่างพร้อมกับการส่งกลับจากโรงเรียน

3. เมื่อโรงเรียนดำเนินการกรอกข้อมูลเสร็จส่งแบบสอบถามมาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3

4. ผู้วิจัยเดินทางไปรับแบบสอบถามด้วยตนเอง ตามวันเวลาที่กำหนด

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูล

1.1 นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนทั้งหมดมาตรวจสอบฉบับที่สมบูรณ์

1.2 นำแบบสอบถามซึ่งจำแนกตามข้อมาตรวจให้คะแนนเป็นรายข้อตามลำดับ ภาวะผู้นำ

ทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ในการตอบแบบสอบถามประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

2. การแปลความหมายของคะแนน โดยใช้ค่าเฉลี่ยของคะแนน โดยใช้เกณฑ์ของการพิจารณาของ บุญชม ศรีสะอาด (2553, หน้า 100) กำหนดไว้เป็น 5 ระดับ ดังนี้ 4.51–5.00 (ระดับมากที่สุด) 3.51–4.50 (ระดับมาก) 2.51–3.50 (ระดับปานกลาง) 1.51–2.50 (ระดับน้อย) 1.00–1.50 (ระดับน้อยที่สุด)

3. สถิติที่ใช้ในการวิจัย สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าคะแนนเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

4. สถิติที่ใช้หาคุณภาพเครื่องมือวิจัย ได้แก่

4.1 ค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถาม โดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (Item total correlation)

4.2 ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามฉบับ โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach)

5. สถิติที่ใช้ทดสอบสมมุติฐาน เพื่อใช้ในการวิเคราะห์เปรียบเทียบ ดังนี้

5.1 นำเสนอในรูปคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

5.2 ใช้สถิติ F-test ชนิด (One-Way ANOVA)

5.3 ใช้สถิติ t-test ชนิด (Independent Samples)

สรุปผลการวิจัย

1. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.52$) เมื่อพิจารณาแต่ละองค์ประกอบ พบว่า

1.1 การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยรวม พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X} = 3.47$)

1.2 การพัฒนาหลักสูตร โดยรวม พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.52$)

1.3 การจัดบรรยากาศของสถานศึกษา โดยรวม พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.51$)

1.4 การพัฒนาบุคลากร โดยรวม พบว่า มีค่าเฉลี่ย อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.50$)

1.5 การเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพ โดยรวม พบว่า มีค่าเฉลี่ย อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.56$)

1.6 การประเมินคุณภาพการศึกษา โดยรวม พบว่ามีค่าเฉลี่ย อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.55$)

2. ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกันพบว่า โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน

4. ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามที่อยู่ปฏิบัติงานอยู่ในขนาดของโรงเรียนต่างกันโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาแต่ละองค์ประกอบหลัก พบว่าการเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนด้านอื่นๆ ไม่แตกต่างกัน

5. ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามในเขตอำเภอที่โรงเรียนตั้งอยู่ พบว่า โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน

6. ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามในสถานศึกษาที่จัดการเรียนการสอนระดับชั้นต่างกัน พบว่า โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน

7. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา องค์ประกอบหลัก ที่มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าค่าเฉลี่ยรวม มีทั้งหมด 4 องค์ประกอบหลัก คือ การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา การพัฒนาหลักสูตร การจัดบรรยากาศของสถานศึกษา และการพัฒนาบุคลากร

อภิปรายผลการวิจัย

1. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารกำหนดบทบาทหน้าที่ให้บุคลากรของสถานศึกษาทุกคน รวมทั้งผู้เรียน รับผิดชอบและดำเนินงานตามแผนที่กำหนดไว้อย่างมี จึงทำให้ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ กิตติวรธม แสมโท (2556, หน้า 56) ได้ศึกษา ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครู โรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครระยอง จังหวัดระยอง พบว่า 1. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนในสังกัดเทศบาลระยอง ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

2. ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามสถานภาพ พบว่า โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า การเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพ การประเมินคุณภาพการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน มีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน จึงทำให้ความคิดเห็นภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเกิดความแตกต่าง สอดคล้องกับงานวิจัยของ วันเพ็ญ รัตนอนันต์ (2555, หน้า 45) ได้ศึกษา ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจะเชิงเทรา เขต 2 พบว่า ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจะเชิงเทรา เขต 2 จำแนกตามประเภทของโรงเรียน โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ 3. ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจะเชิงเทรา เขต 2 จำแนกตามตำแหน่งและประสบการณ์การดำรงตำแหน่งผู้บริหาร โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน พบว่า โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา การพัฒนาหลักสูตร การจัดบรรยากาศของสถานศึกษา การพัฒนาบุคลากร การประเมินคุณภาพการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน มีความคิดเห็น ที่ไม่แตกต่างกัน ซึ่งจะมีแค่ การเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน มีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน จึงทำให้ความคิดเห็นภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของวีรชาติ วิลาศรี (2550, หน้า 103) ได้ศึกษา

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิ เขต 2 พบว่า เมื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา โดยภาพรวม พบว่า มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการเปรียบเทียบตามแตกต่างของค่าเฉลี่ย จำแนก

ตามประสบการณ์การทำงานในตำแหน่ง พบว่า มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05

4. ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามที่ปฏิบัติงาน อยู่ในขนาดของโรงเรียนต่างกันโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพ การศึกษา การพัฒนาหลักสูตร การจัดบรรยากาศของสถานศึกษา การพัฒนาบุคลากร การประเมิน คุณภาพ การศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน มีความคิดเห็นที่ไม่แตกต่างกัน ซึ่งจะมีแค่ การเป็นผู้นำที่มี ประสิทธิภาพ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน มีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน จึงทำให้ความคิดเห็นภาวะผู้นำ ทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับวิจัยของ วิรุพห์ จิตใบลี (2548, หน้า 74-75) ได้ศึกษา ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หนองบัวลำภู เขต 1-2 พบว่า ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูผู้สอนในโรงเรียนเกี่ยวกับภาวะผู้นำทาง วิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามขนาดของโรงเรียน โดยภาพรวม พบว่า ครูผู้สอนที่ปฏิบัติงานใน โรงเรียนขนาดเล็ก กลางและใหญ่ มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และผลการ เปรียบเทียบ จำแนกตามที่ตั้งโรงเรียน โดยภาพรวม พบว่า ครูผู้สอนที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีที่ตั้งอยู่ในเขต เทศบาล และเขตองค์การบริหารส่วนตำบล มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5. ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามในเขตอำเภอที่ โรงเรียนตั้งอยู่ พบว่า โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา การพัฒนาหลักสูตร การจัดบรรยากาศของสถานศึกษา การพัฒนาบุคลากร ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน มีความคิดเห็น ที่ไม่แตกต่างกัน ซึ่งจะมีแค่ การเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพ การประเมินคุณภาพการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน มีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน จึงทำให้ความคิดเห็นภาวะผู้นำทางวิชาการของ ผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับวิจัยของ จักรกฤษ วงษ์ชาติ (2551, หน้า 87) ได้ ศึกษา การศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาอุดรธานี พบว่า ผลการศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของ ผู้บริหารโรงเรียน จำแนกตามขนาดโรงเรียน พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ผลการ เปรียบเทียบ พบว่า ไม่แตกต่างกัน

6. ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามในสถานศึกษาที่ จัดการเรียนการสอนระดับชั้นต่างกัน พบว่า โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การจัดทำ แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา การพัฒนาหลักสูตร การจัดบรรยากาศของสถานศึกษา การพัฒนาบุคลากร ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน มีความคิดเห็น ที่ไม่แตกต่างกัน ซึ่งจะมีแค่ การเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพ การประเมินคุณภาพการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน มีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน จึงทำให้ความ คิดเห็นภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ จักรกฤษ วงษ์ชาติ (2551, หน้า 87) ได้ศึกษา การศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ของ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี พบว่า ผลการ ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร สถานศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน จำแนกตามขนาดโรงเรียน พบว่า โดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก ผลการเปรียบเทียบ พบว่า ไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

ผู้บริหารควรประสานความร่วมมือในการศึกษา วิเคราะห์ วิจัย ตลอดจนการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ ควรจัดระบบนิเทศภายในให้ครูจัดการเรียนรู้ วัดผลประเมินผล ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการใช้สื่อ แหล่งการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับท้องถิ่นและเอื้อต่อการเรียนรู้ ควรมีการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม และประเมินสถานภาพสถานศึกษาเพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจของสถานศึกษา

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

ควรศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ประสบผลสำเร็จในการบริหาร วิชาการเชิงคุณภาพ ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการ ด้านการนิเทศในเชิงพัฒนา อาจวิจัยเพื่อหาสาเหตุและหาแนวทางพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียน

เอกสารอ้างอิง

- กิตติวรรณ แสนโท. (2556). การศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู โรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครระยอง จังหวัดระยอง. วิทยานิพนธ์ ค.ม. ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา.
- จักรกฤษ วงษ์ชาติ. (2551). การศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ ค.ม. อุตรดิตถ์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.
- ไชยา ภาวะบุตร. (2555). ภาวะผู้นำทางวิชาการในสถานศึกษา. คณะครุศาสตร์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). การวิจัยเบื้องต้นฉบับปรับปรุงใหม่. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- ประสาน ปันกุ่มภีร์. (2549). การบริหารโรงเรียนตามแนวทางปฏิรูปการศึกษา. เอกสารประกอบการอบรมผู้บริหาร. 5(6), 9.
- วิรุฬห์จิต ใปลี. (2548). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1-2. วิทยานิพนธ์ ค.ม. เลข : มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- วันเพ็ญ รัตนอนันต์. (2555). การศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2. วิทยานิพนธ์ ค.ม. ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วีระชาติ วิลาศวี. (2550). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิ เขต 2. วิทยานิพนธ์ ค.ม. เลข : มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- Cronbach, Lee J. (1990). *Essentials of Psychological Testing*. 5th ed. New York : HarperCollins.
- Vasile, M. & Rachmaler, W. (2004). *Teachers perception of principals as instructional leaders in Alabama reading initiative school. University of South Alabama.*